

littera turca

Journal of Turkish Language and Literature
e-ISSN: 2149-892X
http://dergipark.ulakbim.gov.tr/littera

[Cilt/Volume: 11, Sayı/Issue: 3, Yaz/Summer 2025]

MEKTUPLARINDAN HAREKETLE SAİT FAİK ABASIYANIK'IN ÖYKÜCÜLÜĞÜ

(*Sait Faik Abasıyanık's Storytelling Based on His Letters*)

Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Date Received: 18.02.2025

Kabul Tarihi / Date Accepted: 23.06.2025

Yayın Tarihi / Date Published: 31.07.2025

DOI Numarası / DOI Number: 10.20322/littera.1641820

Ebru DEĞE GÜVEN

Öğr. Gör. Dr.

Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi

Yabancı Diller Yüksekokulu, Türkçe Bölümü

orcid.org/0000-0002-0880-5642

ebru.dege@gmail.com

Makale Bilgisi

Değerlendirme: Bu çalışma çift taraflı kör hakemlik sistemi uygulanarak değerlendirilmiştir.

Etik Beyan: Çalışmanın hazırlanma sürecinde etik ilkelere uyulmuştur.

Etik Kurul Belgesi: Makale için "Etik Kurul Belgesi" gerekmemektedir.

Benzerlik Taraması: "Benzerlik Raporu" İntihal.Net sistemi üzerinden alınarak tarama yapılmıştır.

Telif Hakkı: Çalışmanın hazırlanma sürecinde yazar/yazarlar tarafından "Telif Hakkı Formu" imzalanarak sunulmuştur.

Yazar/yazarlar dergide yayımlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler.

Atıf Bilgisi:

Değe Güven, E. (2025). Mektuplarından Hareketle Sait Faik Abasıyanık Öyküclüğü. *Littera Turca Journal of Turkish*

Language and Literature, 11(3), ss. 335-354. 10.20322/littera.1641820

Sorumlu Yazar:

Ebru DEĞE GÜVEN, ebru.dege@gmail.com

Özet

İlkçağlardan itibaren haberleşme ve iletişim kurmanın temel yöntemlerinden biri olan mektubun edebiyatımızda köklü bir geçmişi vardır. Tanzimat Dönemi'nden Cumhuriyet Dönemi'ne değin Türk edebiyatında pek çok örneği verilen mektup özellikle 1950'lerden sonra yaygınlık kazanır; birçok şair ve yazar mektup aracılığıyla ailesi, arkadaşları veya sevgilileriyle mektuplaşır. Şair ve yazarlar mektuplarında özel yaşamlarının yanı sıra yazınsal görüşleri ve edebi eserlerini içeren birtakım bilgilere yer verir. Edebiyat araştırmacıların yoğun çalışmalarıyla çoğu zaman gizli saklı zarflar içinden çıkan mektuplar birtakım zorlu süreçler atlattıktan sonra yayımcılara ulaşarak kitaplaştırılır. Türk öykücülük tarihinde ele aldığı konular ve konulara yaklaşım biçimiyle dikkat çeken Sait Faik Abasıyanık durum ve anlara odaklanan, düzenli bir olay örgüsü çizgisinin bulunmadığı kısa öyküleriyle ön plana çıkar. Bütün yaşamını yazı yazmak üzerine kuran, yazmak için yaşayan Sait Faik aile ve arkadaşlarına gönderdiği mektuplar aracılığıyla kendisi, öykücülük anlayışı ve öyküleriyle ilgili başka hiçbir yerde bulunmayan önemli bilgiler ortaya koyar. Yazarın mektuplarıyla ilgili en kapsamlı çalışma Sevgül Sönmez tarafından *Karganı Bağışla* (2003) başlığıyla yayımlanır. Çalışmamızda *Karganı Bağışla* kitabındaki mektuplarından yola çıkılarak Türk öykücülüğünde bir dönüm noktası olan Sait Faik Abasıyanık'ın öykücülüğü; öykü yazarlığı, öykü sanatı ve öyküleri alt başlıklarında incelenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Mektup, öykü, Türk öyküsü, Sait Faik Abasıyanık, Karganı Bağışla.

Abstract

The letter, which has been one of the basic methods of communication and communication since ancient times, has a long history in our literature. The letter, of which there are many examples in Turkish literature from the Tanzimat Period to the Republican Period, becomes widespread especially after the 1950s. Many poets and writers correspond with family, friends or lovers through letters. In their letters, poets and writers include some information about their private lives as well as their literary views and literary works. With the intensive work of literary researchers, the letters, which are often found in secret envelopes, reach publishers and are published in books after going through some difficult processes. Sait Faik Abasıyanık stands out in the history of Turkish short story writing with his short stories that focus on situations and moments and do not have a regular plot line. Sait Faik, who built his whole life on writing and lived to write, reveals important information about himself, his understanding of storytelling and his stories through the letters he sent to his family and friends. The most comprehensive study on the author's letters was published by Sevgül Sönmez under the title *Karganı Bağışla* (2003). In our study, Sait Faik Abasıyanık's storytelling, which is a turning point in Turkish storytelling, is analyzed under the subheadings of story writing, story art and stories based on his letters in the book *Karganı Bağışla*.

Key Words: Letter, story, Turkish story, Sait Faik Abasıyanık, Karganı Bağışla.

GİRİŞ

Arapça yazmak anlamına gelen “ketb” kökünden türetilen mektup yazılan şey demektir. Araplar tarafından çoğunlukla kitap, risale, ahd, vassıyye, sahîfe gibi farklı sözcüklerle karşılanan terim Türkçede mektup şeklinde yaygınlaşmıştır (Bozkurt 2004: 13). Haber vermek, sormak veya istemek için posta yoluyla gönderilen, zarfa konulmuş yazılı kâğıt olarak tanımlanan mektup türünün tarihi binlerce yıl öncesine kadar uzanır. Eski çağlarda kil tabletler ve papirüslere yazıldığı için sınırlı bir alana hapsolan mektup kâğıdın icat edilmesinin ardından kullanım alanı genişleyerek yaygınlaşır. Mektubun ham maddesinde olduğu gibi işlevinde de yüzyıllar içinde değişiklik gözlemlenir; haber ulaştırma işleviyle nesnel bir iletişim sağlayan mektup, duygu ve düşüncelerinin, arzu, istek ve özlemlerin aktarılmasına başlanmasıyla daha öznel bir yapıya bürünür.

Mektup ve edebiyat birbiriyle yakından ilişkilidir; yüzyıllardır hem dünya edebiyatlarında hem de Türk edebiyatında pek çok şair ve yazar mektup türünde eserler kaleme almış; roman, hikâye gibi edebi türlerde mektup tekniğinden faydalanmıştır. Mektubun Türk edebiyatında köklü bir geçmişi vardır; divan edebiyatında süslü ve sanatlı bir ifade ile manzum olarak karşımıza çıkan mektup halk edebiyatında anonim, âşık tarzı ve tasavvufî halk edebiyatı şeklinde sınıflanarak farklı özelliklere bürünür, manzum ve mensur örnekleri bulunur. 19. yüzyılda Tanzimat Fermanı'nın ilan edilmesiyle başlayan batılılaşma çalışmaları posta hizmetlerinin gelişmesine katkı sağlar. Mektup Türk toplumunda aktif olarak yerini alırken Namık Kemal, Abdülhak Hamit Tarhan ve Muallim Naci gibi yazarlarımız aracılığıyla örnekleri çoğalmaya başlar. Ahmet Mithat Efendi'nin *Letâif-i Rivâyet* öykü dizisinde yer alan büyük çoğunluğu mektuplarla kurulan “Felsefe-i Zenân” (1873) başlıklı uzun öyküsü modern Türk edebiyatında mektup türü kullanılarak oluşturulan ilk kurmaca metinlerden biri olarak kabul edilir. Servet-i Fünun Dönemi'nde yeterince ilgi gösterilmeyen mektup türü II. Meşrutiyet Dönemi'nde Ömer Seyfettin ve Ziya Gökalp gibi yazarlar aracılığıyla gelişim gösterir ancak bu mektupların okuyucuyla buluşabilmesi için Cumhuriyet Dönemi'ni beklemek gerekir (Kaplan 1999: 7-8).

Mektubun Türk edebiyatındaki zirve noktasına Atatürk Dönemi'nde ve özellikle 1950'li yıllardan sonra ulaşılır. Yahya Kemal, Mehmet Akif, Cemal Süreya, Kemal Tahir, Orhan Kemal, Cahit Sıtkı Tarancı, Ahmet Hamdi Tanpınar, Tezer Özlü gibi birçok şair ve yazar mektubu çeşitli gazete ve dergilerde boy göstermeye başlar. Şair ve yazarlar arasında yaygınlaşan mektuplaşmalar edebiyat araştırmacılarının da mektup türüyle ilgili inceleme yapmasına zemin hazırlar; yapılan incelemelerle tozlu raflarda gizli kalmış mektuplar açığa çıkarılır. Cumhuriyet Dönemi'nde şair ve yazarların kaleme aldığı birçok mektup örneği akademisyen ve araştırmacılar editörlüğünde yayıma hazırlanarak kitap halinde basılmıştır (Eroğlu 2006: 67-68).

İki kişi arasında özel ve kişisel bilgileri barındıran bir tür olan mektubun yayımlanma süreci öykü ve roman gibi kurmaca türlerin yayımlanmasının aksine kolay gerçekleşmez. Yayımcılar mektupların

yayımlanma aşamasında birçok sıkıntıyla mücadele etmek zorunda kalır; kapalı ve muhafazakâr bir yapıya sahip olan Türk toplumunda mektuplaşan kişiler veya onların aile/ akrabaları, mektupta bahsedilenlerden ötürü olumsuz bir tepki ve eleştiriyile karşılaşacakları düşüncesiyle mektuplarının yayımlanmasına hoş gözle bakmaz. Bu noktada gizli kalmış mektupların keşfedilmesi yalnızca ilk aşamadır. Keşfedilen mektupların gerekli izinlerin alınarak düzenlenmesi, dipnotlar ve açıklamalı dizinler verilerek yayıma hazır hale getirilmesi ve kitaplaştırılarak basılması uzun ve meşakkatli bir süreçtir. Mektupların yazarlar tarafından kaleme alınma tarihleri ile yayınevlerinde kitap halinde yayımlanma tarihleri arasında uzun zaman olduğu tespit edilmiştir. Mektupların okuyucuyla buluşmasında, mektubu yazan asıl kahramanlar ile mektupları gözden geçirip düzenleyerek yayımlayanlar olarak iki temel kişi söz konusudur (Kefeli 2002: 31).

Mektuplar ele aldıkları konu içeriklerine ve yazıldıkları kişilere göre çeşitli türlere ayrılabilir. Genel hatlarıyla incelediğimizde şair ve yazarların mektuplarını en çok sevgililerine/eşlerine ve arkadaşlarına yazdıkları tespit edilmiştir. Mektupların gönderildiği kişiler ile mektuplarda ele alınan konular arasında yakın bir ilişki vardır; sevgilisine veya eşine duygusal bir bakış açısıyla mektup yazan bir yazarın özellikle aşk, sevgi, özlem gibi konulara odaklandığı gözlemlenir. Sabahattin Ali'nin 1931-1935 yılları arasında Ayşe Sıtkı İlhan'a yazdıkları *İki Gözüm Ayşe* (1991); Cemal Süreya'nın eşi Zuhâl Tekkanat'a 1972 yılında hastane odasında yazdıkları *On Üç Günün Mektupları* (1990) ile *On Üç Günün Mektupları ve 1967-1978 Mektupları* (1998); Nazım Hikmet'in 1933-1949 yılları arasında eşi Piraye için gönderdikleri *Piraye'ye Mektuplar* (2012); Orhan Veli'nin 1947-1950 yılları arasında sevgilisi Nahit Fıratlı'ya yazdıkları *Yalnız Seni Arıyorum* (2014) vb. başlıklarıyla yayımlanır. Arkadaşlara gönderilen mektuplar şair ve yazarların yazınsal görüşlerini yansıtmaları bakımından sevgili ve eş mektuplarından ayrılır. Cahit Sıtkı Tarancı'nın Ziya Osman Saba'ya gönderdikleri *Ziya'ya Mektuplar* (1957); Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Adalet Cimcoz, Mehmet Kaplan, Ahmet Kutsi Tecer ve diğer arkadaşlarına yazdıkları *Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Mektupları* (1974); Cevat Şakir Kabaağaçlı'nın Azra Erhat'a gönderdikleri *Mektuplarıyla Halikarnas Balıkcısı* (1979); Fikret Mualla'nın İsmet Özel ve Atol Behramoğlu gibi arkadaşlarına yazdıkları *Dostlara Mektuplar* (1995) vb. başlıklarıyla yayımlanır. Bu mektuplarda yalnızca hayatlarına, mutluluk veya sıkıntılarına değil edebi görüşleri ile kaleme aldıkları şiirlerine, roman ve hikâye kitaplarına dair bilgiler de bulunmaktadır:

Fuzuli'den Namık Kemal'e, Abdülhak Hamid'den Ziya Gökalp'e, Tanpınar'dan Nuri Pakdil'e birçok edebiyatçı mektuplarıyla hem bir edebi anlayışı canlandırmak ve yeni nesillere benimsetmek hem de kendi dönemleriyle hesaplaşmak, kendi düşüncelerini açıklamak için mektup yazmıştır (Alver 2006: 75).

Öykü ve roman gibi kurmaca türlerde kullanılan mektup, kahramanın iç monolog yöntemiyle kendisiyle konuşmasını sağladığı gibi başkalarıyla iletişim kurmasına da yarar. Mektubun kurmaca metinlerde ayrıca eğitici bir işlevi de söz konusudur (Kefeli 2002: 169). Mektubun hem edebi tür

olarak hem de diğer edebi türler içinde bir teknik olarak örneklerinin çoğalmasında mektup üzerine yapılan akademik araştırmaları da arttırır; 2000'li yıllarla birlikte şair ve yazar mektuplarını konu alan çalışmalar hız kazanır. Türk öykücülüğünde önemli bir yeri olan Sait Faik Abasıyanık'ın mektupları da 2000'lerde kitap halinde getirilerek yayımlanmıştır.

1. Sait Faik Abasıyanık Mektupları

Türk edebiyatında ilk örnekleri Memduh Şevket Esenal tarafından verilen birey psikolojisine odaklanan durum öykücülüğü Sait Faik Abasıyanık aracılığıyla zirveye çıkar. İlk öykülerinde Reşat Nuri Güntekin ve Refik Halit Karay gibi yazarların etkisiyle giriş – gelişme – sonuç bölümlü olay öyküleri kaleme alırken sonraki öykülerinde kendi kişiliğini bularak düzenli olay örgüsü çizgisi takip etmeyen durum ve an odaklı öykülere yönelen Sait Faik olaydan ziyade insanı ön plana çıkararak balıkçı, hallaç, hamal gibi günlük yaşamda sıklıkla karşılaşılabileceğimiz sıradan insanları ele alırken özgün şiirsel üslup, sıfatlar, renkler ve betimlemelerle yüklü bir öykü dili kullanır (Uyguner 1983: 23-25). İlk gençlik çağından ölümüne değin yazmayı sürdüren Sait Faik kendisini sürekli geliştirerek her zaman yeni kalmayı başarabilmiş bir yazardır. Türk kısa öykücülüğünde onunla birlikte yeni bir anlatış tarzı, yeni bir söyleyiş ve yeni bir dile ulaşılır. Sait Faik'in öykülerinde modern dünyada bunalan insanın yaşama tutunma mücadelesi vardır (Aktaş 2005: 59). Dili ve içeriğiyle Türk öykücülüğünün alışıldık çizgisinin dışına çıkarak farklı ve yeni bir yazar olan Sait Faik ele aldığı konular, konularını anlatış tekniği, kullandığı kelimeler, dil ve üslubuyla yenidir, yenilikçidir:

Sait Faik Abasıyanık'ın eserinde ilk göze çarpan şey, yeniliğidir. Zoraki bir yenilik değil, zamanını anlamış, kavramış, zamanını yaşayan bir adamdı o. Sanatına onun kadar bağlı az yazar tanıdım. (...) Günümüz şiirinin başında Orhan Veli olduğu gibi günümüz hikâyesinin başında da Sait Faik Abasıyanık vardı (Ataç 1954: 556).

Sait Faik'te yazmak ve yaşamakla eş değerdir. Âdeta yazabilmek için yaşar, yaşayabilmek için yazar. Yazmayı çok seven, yazmadan rahat edemeyen, *Son Kuşlar* (1952) kitabının “Haritada Bir Nokta” başlıklı öyküsünde de söylediği gibi yazmasa deli olacak olan Sait Faik'in mektup yazmaması beklenemez. Sait Faik'in öykü, roman ve şiir gibi türlerin yanı sıra mektup türünde de yazıları vardır. Mektup yazan bütün şair ve yazarlarda olduğu gibi Sait Faik'in de ailesi ve arkadaşları arasında gerçekleştirdiği mektuplaşmalarında yazınsal görüşlerine ve öykücülük anlayışına dair çeşitli ifadeler yer alır. Sait Faik'in öyküleri ve mektupları birbirleriyle yakından ilişkilidir; öykülerinin bir kısmında mektup tekniğini kullanan yazar mektuplarında da öykü anlayışını dile getirerek öykülerinden bahseder. Sait Faik'in mektup tekniğini kullandığı öyküleri çoğu zaman başlığın açıkça anlaşılır; “İki Kişi Arasında”, “Sevgiliye Mektup”, “Birinci Mektup”, “İkinci Mektup”, “Sonu” ve “Mektup” başlıklı öykülerde başkişiler mektup tekniği aracılığıyla sevdiği kadınlara kimi zaman duygu ve düşüncelerini, kimi zaman da bir olayı aktarır (Kavaz 1990: 253).

Sait Faik'in öykülerinde diyalog, monolog, deneme, özetleme, geri dönüş gibi farklı anlatım tekniklerini inceleyen Aslan (2007) mektup tekniğinin kurmaca bir metne çoklu bakış açısı olanağı, doğal söyleyiş ve şiirsellik sağlama gibi nitelikler kazandırdığını belirttikten sonra Sait Faik'in mektup tekniği kullandığı öykülerini sıralar; yazar *Şahmerdan* (1940) kitabındaki "Zemberek"; *Lüzumsuz Adam* (1948) kitabındaki "Ben Ne Yapayım?"; *Havada Bulut* (1951) kitabındaki "Birinci Mektup" ve "İkinci Mektup"; *Az Şekerli* (1954) kitabındaki "Bekleyen Adamın Üç Hali" ve *Tüneldeki Çocuk* (1955) kitabındaki "İnsanlığın Haline Doğru" başlıklı öykülerinde mektup tekniğinden faydalanmıştır.

Farklı edebi türler ile farklı anlatım tekniklerini bir arada kullanan Sait Faik metinleri için net bir edebi tür sınıflandırması yapılmamalıdır. Türler arası geçirgenliğin yüksek olduğu metinlerin öykü mü mektup mu yoksa farklı bir türe mi ait olduğu müphemdir. Yazarın ölümünden sonra yayımlanan *Tüneldeki Çocuk* (1955) kitabı öykü ve mektup türlerinin bir arada bulunur. "Tüneldeki Çocuk", "Sevgilime Mektuplar" ve "Kaşıkadası'ndan Mektuplar" üst başlıklarından meydana gelen kitapta "Tüneldeki Çocuk" bölümü kısa öykülerden oluşur. "Sevgilime Mektuplar" bölümünde yazarın mektup tekniğiyle kaleme aldığı dört bölümlü "İnsanlığın Haline Doğru" (1946) başlıklı öykü ile mektup tekniğinin kullanılmadığı "Bir Kütüphanenin Hikâyesi" (1936) öyküsü yer alır. "Kaşıkadası'ndan Mektuplar" bölümünde ise Sait Faik'in ilk gençlik yıllarını geçirdiği Kaşıkadası'nda yazdığı öykü, mektup ve deneme gibi farklı türlere dâhil edilebilen on bir metin karşımıza çıkar.

Sait Faik'in öykülerini kaleme alırken kurguladığı mektupların yanı sıra haberleşme amacı taşıyan ve özellikle kendini açıklama ihtiyacı hissettiği gerçek mektupları da vardır. 1930'lu yıllardan ölümüne değin mektup yazmayı sürdüren yazarın mektuplarının birkaçı *Varlık* başta olmak üzere çeşitli dergilerde basılmıştır; *Varlık* dergisinin 1 Ekim 1954 tarihli 411.sayısında Sait Faik'in Yaşar Nabi Nayır'a 1935-1936 yılları arasında yazdığı dokuz mektup "Sait Faik'in Mektupları" başlığıyla yayımlanır. Yaşar Nabi kendisine gönderilen mektupları yayımlamadan önce Sait Faik'in mektup türüne bakış açısından bahseder;"Sait Faik mektup yazmasını seven insanlardan değildi. Ailesinden olanlara göndermiş olduklarını bilmiyorum ama, bunun dışında pek az kimsede mektubu olsa gerek" (Nayır 1954: 6). Yaşar Nabi'ye göre Sait Faik'in kaleme aldığı mektuplar sanat kaygısı taşımamasına rağmen usta öykücünün eşsiz üslubu ile yazış biçiminin yansıttığı için yayımlanmalıdır.

Sait Faik'in mektuplarının bir kısmı ilk kez Muzaffer Uyguner tarafından kitaplaştırılır. Uyguner, Sait Faik külliyyatını *Sait Faik – Bütün Eserleri* başlığıyla ciltler halinde kitaplaştırırken *Bütün Eserleri 10: Açık Hava Oteli* (1980) başlığıyla yayımlanan onuncu ciltte yazarın daha önce *Varlık*, *Hayat* ve *Yenilik* dergilerinde yayımlanmış olan babasına, Yaşar Nabi, Fahir Onger ve Samet Ağaoğlu'na yazdığı mektuplar ile Naim Tiralı'ye gönderdiği karta yer verir. Uyguner, *Bütün Eserleri 14: Sevgiliye Mektuplar* (1987) başlıklı ciltte ise Sait Faik'in öyküleri, yazıları ve konuşmalarının yanı sıra babası başta olmak üzere İhsan Devrim, Halet Çambel, Orhan Veli ve Şevket Rado gibi arkadaşları ve *Yeditepe* dergisi ile Mülkiyelilere yazdığı mektuplar vardır. Uyguner'in yazarın mektuplarıyla ilgili hazırladığı ikinci çalışma ilkinde göre çok daha kapsamlıdır. Uyguner, Sait Faik külliyyatının son cildi

olan *Bütün Eserleri 15: Bitmemiş Senfoni* (1989) başlıklı kitapta yazarın tamamlanmamış öyküleri, iki oyunu, bir şiiri ve birkaç mektubu ile sözlük, açıklama ve kaynakçaları sıralar. Beş sayfadan ibaret olan mektup bölümünde Sait Faik'in babasına yazdığı iki kısa mektupla birlikte Yaşar Nabi'ye ve Çorumlu okurlara yazdığı mektup bulunur; Yaşar Nabi için yazılan mektup Uyguner'in onuncu ciltte yayımladığı mektubun aynısıdır. "Çorumlu Okurlara Mektup" başlıklı mektup ise Sait Faik'in öykü anlayışıyla ilgili önemli bilgiler sunduğu için üzerinde durulması gereken bir kaynaktır.

Sait Faik'in mektuplarıyla ilgili yapılan en kapsamlı çalışma Sevgül Sönmez'e aittir. Sönmez'in 2003 yılında Yapı Kredi Yayınları tarafından *Karganı Bağışla* başlığıyla hazırladığı kitabın genişletilmiş dördüncü ve son baskısı 2011 yılında yapılır. *Karganı Bağışla* kitabı "Sait Faik'in Yazdığı Mektuplar ve Kartlar" ile "Sait Faik'e Gönderilen Mektuplar, Kartlar ve Davetiyeler" olmak üzere iki bölümden oluşur. Kitabın sonunda açıklamalı bir dizin de vardır. Kitabın ilk sayfasında Sait Faik'in Darüşşafaka Cemiyeti ile olan ilişkisi üzerinde durulduktan sonra yayın notunda mektup ve kartların birçoğunun Sait Faik Müzesi Arşivi'nden, bir kısım kartların da Abasıyanık Aile Arşivi'nden alındığı belirtilir. Yayın notunda ayrıca Osmanlı Türkçesi metinlerin Latin harflerine, Fransızca metinlerin Türkçeye çevrildiğinden bahsedilir. Kitaptaki mektup ve kartpostallar kronolojik sıraya göre düzenlenmiş, tarihsiz olanlar yazarın yaşamıyla ilişkilendirilerek sıralanmış, yazılan ancak gönderilmeyen veya taslak halinde kalanlar mektuplar ile daha önce dergi, gazete ve kitaplarda yayımlanmış olan mektup ve kartlar dipnot olarak gösterilmiştir.

Mektup türünde temel amaç iki kişi arasında iletişim sağlamak olduğundan metinlerde kimi zaman eksik veya yanlış bilgilerin bulunması olağandır. Mektuplarda verilen tarih, isim veya bilgilerde çeşitli yanlışlıklar; mektuplaşan kişilerin bildiği ancak okuyucular tarafından bilinmeyen birtakım kişi ve kavramlar olabildiği için mektupları yayıma hazırlayan kişi ve editörlere önemli sorumluluklar yüklenir. Çoğunlukla akademisyenlerden oluşan bu kişiler mektuplardaki yanlış bilgileri fark edip doğrusunu dipnotlarda belirtmek, okuyucuların bilmediği kişi ve kavramları dipnot veya dizinde açıklamakla görevlidir. Sönmez, *Karganı Bağışla* kitabını yayıma hazırlarken Sait Faik'in mektup ve kartpostallarının altına dipnotlar ekleyip bilgi yanlışlarını düzelterek birtakım ek bilgiler verir:

Samet Ağaoğlu'na yazılan bu mektup *Hayat* dergisinin 17 Mart 1977 tarihli 12/1067. sayısında yayımlanan biçimiyle kitaba alınmıştır. Mektuptaki tarih Sait Faik'in yazdığı gibi 29 Şubat olamaz. Elimizdeki belgelere göre Sait Faik 29 Ocak 1951'de Paris'e gitmiştir (Abasıyanık 2011: 75).

"Sait Faik'in Yazdığı Mektuplar ve Kartlar" başlığındaki ilk bölümde yazarın Şubat 1930 ile Nisan 1951 yılları arasında kaleme aldığı mektup ve kartlar bulunur. Sait Faik bu mektup ve kartlar aile üyelerinden babası Mehmet Faik Bey, amcası Ahmet Faik Bey ve annesi Makbule Abasıyanık'a, arkadaşlarından Yaşar Nabi Nayır, Orhan Veli Kanık, Samet Ağaoğlu, Fahir Onger, Naim Tirali, İhsan Devrim, Adnan Sezai Bey, Aleksandra, Şevket Rado, Halet Çambel, Nevin Hanım, Cemil Bey, Georges ve Leo'ya, ayrıca Mülkiyelilere ve Yeditepe dergisine gönderir. "Sait Faik'e Gönderilen

Mektuplar, Kartlar ve Davetiyeler” adlı ikinci bölümde ise Ocak 1938 ile Nisan 1954 yılları arasında amcası Ahmet Faik Bey, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Avukat Fuat Ömer Keskinoglu, Orhan Veli Kanık, Özcan Ergüder, Naim Tirali, Yaşar Nabi Nayır, Orhan Kemal, Samet Ağaoğlu, Seçilmiş Hikâyeler Dergisi Sahibi Salim Şengil, Beş Sanat Dergisi Sahibi Doğan Aker, Ağaç Aylık Edebi Gazetesi Sahibi ve Yazı Müdürü Muhlis Günay, Edebiyatçılar Derneği Başkanı Cahit Sıtkı Tarancı, Tarık Buğra vd. tarafından gönderilen mektup ve kartlar bulunur.

Karganı Bağışla başlığının anlamı Sait Faik'in Nevin Hanım'a yazdığı “Karga ile kurbağa hakkında söyleyeceğim sözler” alt başlığını taşıyan mektup vesilesiyle seçilmiştir. Sönmez dipnotunda ilgili mektubun Nevin Seval'e yazdığı tahmininde bulunur. Tiyatro ve sinema sanatçısı Nevin Seval'in Sait Faik'in yaşamında önemli bir yeri olduğu bilinmektedir. Yazar Nevin, N. Hanım, N.U. Hanım gibi farklı hitaplarda bulunduğu mektuplarında Nevin Hanım'a sevgisini dile getirir (Çakır 2020: 159). Sait Faik Abasıyanık'ın en çok mektup yazdığı ve yazınsal görüşlerini paylaştığı kişi yakın arkadaşı Yaşar Nabi Nayır'dır. Yaşar Nabi yalnızca Sait Faik'in mektuplarında değil dönemin hemen hemen bütün şair ve yazar mektuplarında karşımıza çıkar. Eroğlu, Yaşar Nabi Nayır'ı Cumhuriyet Dönemi'nde kendisine en çok mektup yazılan kişiler arasında değerlendirmiştir (Eroğlu 2006: 69). Sait Faik'in gönderdiği ve kendisine gönderilen mektuplardan yola çıkarak öykü yazarlığı, öykü sanatı ve öyküleriyle ilgili önemli bilgilere ulaşabiliriz.

1.1. Öykü Yazarlığı

Sait Faik yazarlığın ayrı bir meslek olarak görülmediği yıllarda kalemiyle var olmaya, yaşamını yazarlık yaparak kazanmaya çalışır. Şair ve yazarların hemen hepsi şiir ve yazılarının yanında para getirebilecek başka işlerle ilgilenirken Sait Faik yalnızca yazar; ailesinin durumu iyi olmasına rağmen zengin bir hayat süremez. İki yüzden fazla öyküsü bulunmasına rağmen kolay yazabilen bir yazar değildir; hayatı boyunca düzenli ve disiplinli bir yazar olmamıştır. Sait Faik mektuplarında öykü yazma süreçleriyle ilgili birçok bilgiye yer verir. Sönmez'in dipnotuna göre 1936 yılının ilk aylarında gönderildiği tahmin edilen “Kardeşim Yaşar” hitaplı mektubunda Yaşar Nabi'ye kaybettiği iki öyküsünden bahseder; “İki balıkçı hikâyesi yazmıştım. İkisini de düşürdüm desem inanmazsınız. Fakat öyle oldu. Çünkü yazın ötede beride yazarken unuttum. Bir tanesine hâlâ yanarım” (Abasıyanık 2011: 85). Sait Faik aynı mektubunun devamındaki “Hamiş” başlıklı notunda Yaşar Nabi'ye kendisine çalışma arzusu verdiği için teşekkür ederek öykü isteği için kendisine kart göndermesini rica eder. Onun bu isteği kolay yazamadığını, yazabilmek için teşvike ihtiyaç duyduğunun açık bir kanıtıdır:

Ayda bir yazı göndereceğimi vaat etmekle beraber mektuplarınızı, küçük bir kartınızı esirgememenizi rica ederim. Çünkü çok tuhaf, âdeta başkalarının zoruyla yazı yazan bir haleyi ruhiyem var. Kamçılanmadan yürümeyen atlardan biri olsam gerek (Abasıyanık 2011: 85).

Odasında tek başına sessiz bir ortamda çalışmayı sevmeyen Sait Faik öykülerini çoğu zaman kahvehane ve sahil gibi gürültülü mekânlarda, kalabalıklar arasında insanları gözlemleyerek yazmayı tercih eder. Kolay yazabilen biri olmadığı, yazamadığı zamanlarda içini sıkıntı, endişe ve öfke kapladığını mektuplarında dile getirir. Sait Faik “İhsancığım” hitaplı İhsan Devrim’e gönderdiği tarihsiz mektubunda yazı yazamadığı için sıkıntı hissettiğinden bahseder; “Ben burada çocuklar ve denizle beraber balıkları ürkütmekle meşgulüm. Bugünlerde hiçbir şey yazamıyorum. Müthiş eza ve gazap içinde yaşamaktayım. Bilmiyorum nem var. Canım sıkılmakta, ezilmekteyim” (Abasıyanık 2011: 95).

Türk edebiyatı içinde doğduğu Türk toplumuna paralel olarak çoğu zaman kapalı bir yapı arz eder, değişim ve yeniliklere olumlu yaklaşmayıp klasik kalıplara uymayanlara eleştiri okları saplar. Ne kendisi ne de öyküleri klasik çizgiye uymayan Sait Faik hem kişiliği hem de öyküleriyle farklı olmasının bedelini yaşadığı süre boyunca ödemek zorunda kalır. Sait Faik yüzyıllardır var olan kalıpların dışında kaldığı için öykücü olmamakla suçlanırken birtakım haksızlıklara uğrar; mesleğinin yazarlık olduğunu resmi makamlara onaylatamaz. Yazar pasaportuna mesleğini yazdıramamasından duyduğunu üzüntüyü 19 Aralık 1950 tarihli “Sevgili kardeşim” hitaplı Samet Ağaoğlu’na gönderdiği mektubunda anlatır; yazarlık mesleğinin ispatı için istenen belgeyi gazetelerden alamayan sanatçının pasaportuna Fransızca mesleksiz ve işsiz anlamına gelen “sans profession” ibaresi eklenir; “Pasaport aldım, bir türlü muharrir yazdıramadım. (...) pasaportumuzun sanathanesine ‘sans profession’u oturtular. İşte sana bizim son hikâyemiz” (Abasıyanık 2011: 68).

Toplum odaklı olay öykücülüğünün ön planda olduğu dönemde alışılmışın dışında kimseye benzemeyen farklı bir öykü tekniği kullandığı için eleştiriye uğrayan Sait Faik savunma mekanizması geliştirerek hem öykülerinde hem de mektuplarında iyi bir öykücü olmadığını sık sık yineleyerek yazdıklarının öykü olarak nitelendirilmemesi gerektiğini açıkça ifade eder. Yazar özellikle *Alemdağ'da Var Bir Yılan* (1954) öykü kitabının “Eftalikus’un Kahvesi” başlıklı öyküsünde kişi kadrosuna dâhil olarak iyi bir öykücü olmadığının altını çizer. Sait Faik öykünün anlatıcı başkışisi olarak genç bir yazar adayının sorularını cevaplandırmaya çalışırken “Hikâyelerinizi nasıl yazarsınız?” (Abasıyanık 1954: 72) sorusu karşısında ne diyeceğini bilemeyip aslında öykü yazmayı bilmediğini söyler; “Doğrusunu ister misiniz? Ben hikâyenin nasıl yazıldığını da pek bilmem, dedim” (Abasıyanık 1954: 72). Onun bu açıklaması alışlageldik öykü yapısında farklı bir anlayışta öykü yazdığı için dönemin eleştirmenleri tarafından öykü yazmayı bilmemekle suçlanmasından kaynaklanır.

Sait Faik mektuplarında iyi bir öykücü olmadığı, yazdıklarının da başarılı öyküler olarak nitelendirilmemesi gerektiği görüşlerini sıklıkla tekrarlar. 6 Mayıs 1936 tarihli Yaşar Nabi’ye gönderdiği mektubunda beğenmediği bir öyküsünden şöyle söz eder; “Sana çoktandır bahsettiğim “Gothar Cambazhanesi”ni tamamen müsvedde halinde gönderiyorum (...) Bu hikâyeyi bir türlü sevemedim” (Abasıyanık 2011: 66). *Kumpanya* (1951) kitabına dâhil edilen “Gothar Cambazhanesi” öyküsüyle ilgili Fethi Naci de yazara hak verdiğini belirtmiştir (2008: 30). “Muhterem kardeşim”

hitaplı Yaşar Nabi'ye yazdığı tarihsiz mektubunda kaleme aldığı yazıların beğenilmesine karşılık yeni öykülerini gönderirken şunları söyler; “Pek muvaffak şeyler değil ama belki benden uzaklaşınca bir şeye benzerler” (Abasıyanık 2011: 89). Sait Faik bu mektubunda başarılı bulmadığını dile getirdiği öyküleriyle ilgili yorumlarında başka bir mektubunda daha ileri gider. Sait Faik, İhsan Devrim'e yazdığı tarihsiz mektubunda öyküsünü açıkça kötü olarak niteler; “Zaten oldukça kötü olan bu hikâyemi neşrederken itina etmeni bilhassa rica edeceğim” (Abasıyanık 2011: 89). Sönmez'in dipnotuna göre bahsi geçen öykü belirsiz olmakla birlikte *Gündüz* (1936) veya *Gündüz Hikâyeleri* (1939) dergilerinden birinde yayımlanmıştır. Sait Faik açıklamalarıyla öykülerine gelecek eleştirilerin önüne geçebilmeyi amaçlar; hakkında yapılan olumsuz yorumlarla baş etmek için böyle bir yol tercih ettiği söylenebilir.

Sait Faik'in gönderdiği mektuplarda ailesi ve arkadaşlarının yanı sıra çeşitli dergiler de vardır. Yazar “Mülkiyeli arkadaşlara (Mülkiyelilere hikâye)” hitaplı tarihsiz mektubunu Mülkiyeli bir grup genç tarafından çıkarılan *Mülkiye* dergisi için gönderir. Sait Faik amacı edebiyat olan bir gençlik dergisinin çıkarılmasının zorluğunu bildiğini belirterek öykü yazması için kendisine gönderilen parayı kabul edemeyeceğini dile getirir. Yazar iyi bir öykücü olmadığı iddiasını bu mektubunda da sürdürerek genç edebiyatçılardan kendisini örnek almamalarını ister. Sait Faik'e göre kendisi iyi bir öykücü olmadığı için yazdıkları da iyi öyküler değil yalnızca hoş giden yazılardan ibarettir; “Sakin beni iyi bir hikâyeci diye örnek almayın ne olur. Hikâye bahanesiyle ara sıra şimdilik hoşumuza giden bir şeyler yazan bir yazar gözüyle bakın” (Abasıyanık 2011: 98). Sönmez dipnotunda mektubun tarihini belirtmez ancak *Mülkiye* dergisinin ilk sayılarının yayımladığı 1952 yılının mektubun yazılma yılı olması muhtemeldir.

Sait Faik, *Mülkiye* dergisinde bir mektup daha gönderir. Uyguner tarafından hazırlanan *Bitmemiş Senfoni* kitabında “Mülkiyelilere” (1993: 175) başlığıyla sunulan mektup *Kargamı Bağışla*'da herhangi bir başlık veya hitap olmadan verilir. Sait Faik bu mektubunda da kendisinin örnek alınmaması gerektiği düşüncesini sürdürür; çok okumuş biri olmadığı için edebiyatla ilgili konuşamayacağını belirten yazar iyi bir öykücü olduğunu reddederek öykülerinin hiç kimseye örnek oluşturamayacağına inanır; “(...) ben iyi hikâyeci de değilim. Kimseye örnek olacak tek bir hikâyem olmadığını siz bilmiyorsanız ben biliyorum” (Abasıyanık 2011: 101). Sait Faik roman yazma kudretinde olmadığı için yazdığı roman parçalarına öykü ismi vermiştir. Sahici bir öykücü olmadığını düşünen yazar öykülerindeki sorunlardan da bahseder. Yazar mektubunda kendisiyle konuşur gibi bir iç muhakeme yaparak edebiyat çevrelerinde öykücü gibi görünen bir yazarın yeri olduğu inancıyla yazmayı sürdürdüğünü belirtir.

Sait Faik, Uyguner'in “Çorumlu Okurlara Mektup” (1993: 150) başlığıyla sunduğu tarihsiz ve hitapsız mektubunda öykücülük anlayışından bahsettikten sonra kendini övdüğü düşünülmemesi için okuyucularını uyarır. Geleneksel öykü anlayışına uymayan metinler kaleme aldığı için ne kendisini iyi bir öykücü ne de yazdığı metinleri öykü olarak yazara göre öykücü olmak veya öykü türünde eser

vermek değil yazı yazmak çok daha önemlidir; “Ben iyi bir hikâyeci değilim. Hikâye tarzı benim yazı yazmam için bir vesiledir (...) Hikâye değildir yazdıklarım. Hikâyeye benzer bir konuşmadır” (Abasıyanık 2011: 104).

Çoğu mektubunda iyi bir öykücü olmadığını tekrarlayan Sait Faik orijinal bir yazar olduğunun bilincindedir. Sönmez'in dipnotunda Aralık 1952 tarihini verdiği “Yeditepe Dergisi'ne” hitaplı mektubunda taklit konusuna değinen yazar, Cevat Şakir Kabaağaçlı'yı taklit ettiği iddialarını reddeder. Sait Faik gönderdiği mektup aracılığıyla Yeditepe dergisi ile Cevat Şakir'den iddialarını kanıtlamaları talep eder; “Cevat Şakir'in hangi eserini taklit etmişsem, bütünüyle olmasa bile parça parça, böyle bir şey yapmışsam gazetenizde karşılıklı neşretmenizi istemek hakkımdır” (Abasıyanık 2011: 111). Sait Faik ne Cevat Şakir'i ne de başka bir yazarı hiçbir surette taklit etmediğinin farkındalığıyla mektup yoluyla hakkını savunmaktan geri durmaz; mektubun yanı sıra konuyla ilgili aynı dergide “Yarı Yeditepe, Yarı Balıkçı, Ya Okuyucu ile Konuşma” (Ocak 1953) başlıklı bir de yazı yayımlar.

Sait Faik kaleme aldığı mektuplarda tüm mütevazılığıyla kendini öven cümlelerden bilinçli şekilde kaçınırken kendisine gönderilen mektupların çoğunda başarılı bir öykücü olduğu vurgulanır. *Karganı Bağışla* kitabının “Sait Faik'e Gönderilen Mektuplar, Kartlar ve Davetiyeler” başlıklı ikinci bölümünde pek çok ismin yazarla ilgili olumlu görüşleri dile getirilmiştir. Ratip Sipahi, Ankara – 30 Mayıs 1939 tarihli “Kardeşim Abasıyanık” hitaplı mektubunda yazarın *Sarnıç* kitabının yayınlamasının ardından *Semaver* kitabını tekrar okuyup özellikle bazı parçalarına bağlandığını dile getirir; “İlk defa okuduktan veri açmadığım Semaver hele bazı parçaları beni cidden sardı. Bunu koltukların kabarsın diye yazmıyorum, cidden böyle oldu” (Abasıyanık 2011: 144).

Ankara Radyoevi'nden Orhan Borar, Ankara – 7 Temmuz 1947 tarihli “Beyim” hitaplı mektubunda *Semaver* kitabıyla ilgili şunları söyler; “O zaman böyle cidden güzel yazabilen muharrirlere malik olduğumuzu düşünerek çok memnun olmuştum” (Abasıyanık 2011: 157). Borar, yazarın *Medar-ı Maişet Motoru* kitabını da çok beğendiğini belirtir. 1950 kuşağının geri planda kalan öykücülerinden biri olan Özcan Ergüder ustası saydığı Sait Faik'e gönderdiği Oxford – 4 Şubat 1950 tarihli “Efendim” hitaplı mektubunda yazarın *Mahalle Kahvesi* (1950) kitabıyla ilgili övgü dolu cümleler kurar. Sait Faik'e övgü dolu cümleler kullanan yazarlardan biri de Orhan Kemal'dir. Türk edebiyatında toplumcu gerçekçi öykü ve roman türlerinde önemli eserler vermiş olan Orhan Kemal, Adana-30 Ocak 1951 tarihli “Sevgili Sait” hitaplı mektubunda yazarın öykü tarzını farklı ve benzersiz bulduğunu dile getirir:

Yalnız Sait'e has, Sait'ten başkalarının elinde adileşecek bir tarz. Kim ne derse desin, sen nev-i şahsına münhasır büyük bir Türk hikâyecisinin. Hikâye ve romanlarının bir kelimeyle yazılarının havası, atmosferi sihirli, büyülü bir şeyler taşıyor. İstanbul'u senin yazıların kadar hiçbirisinininki taşıyor (Abasıyanık 2011: 175).

Orhan Kemal özgün ve büyük bir Türk öykücüsü olarak nitelediği Sait Faik'in kaleme aldığı metinlerin dönemdeki diğer eserlerden ayrıldığına bilincindedir; o öykü ve romanlarında büyümlü bir atmosfer yaratmıştır. Yazarın İstanbul'a bakış açısının da diğer pek çok isimden farklı olduğuna inanan Orhan Kemal'e göre kolay kolay kimsenin erişemeyeceği bu tarza Oktay Akbal biraz yaklaşmıştır. Orhan Kemal'in 1950'li yıllarda gönderdiği mektup aracılığıyla Sait Faik'in öykücülüğüyle ilgili tespitleri, 1990'lardan itibaren pek çok edebiyat araştırmacısı tarafından tekrar edilmiş; yazarın atmosfer öykücülüğü yarattığı ve İstanbul öykücüsü olduğuyla ilgili çıkarımlarda bulunulmuştur. Sait Faik'in kendisine göndereceği mektubu öykü gibi yazmasını isteyerek öykücülüğüne olan hayranlığını vurgulayan Orhan Kemal 23 Kasım 1953 tarihli "Sait" hitaplı mektubunda yazarın son romanıyla ilgili beğenilerini dile getirir; "Romanını aldık, bırakmamak, bırakmamak şartıyla, zevkle okudum. Yüz üç sayfa içinde sürükleyici bir roman vermişsin. İnsan 'Keşke bitmese!' diyor" (Abasıyanık 2011: 211). Gönderiliş tarihine göre mektupta yazarın *Kayıp Aranyor* başlıklı romanından söz edilmektedir. İrfan Yalçın, Zonguldak-21 Mayıs 1953 tarihli "Sayın Sait Faik" hitaplı mektubunda aşkla okuduğunu belirttiği Sait Faik öyküleriyle ilgili beğenilerini sunar. Yalçın'a göre Sait Faik'in öyküleri daha önce Orhan Kemal'in de söylediği gibi diğer yazarlardan farklıdır. Onun öykülerinde farklı bir tat ve ahenk vardır; Cumhuriyet Dönemi roman yazarlarından Tarık Buğra "Sait Faik – Hikâye Muharriri" hitaplı tarihsiz kartında çevresindeki insanların pek çok kart göndermiş olmasına rağmen kendisini yalnızca Sait Faik'i sevdiğini belirtir; "Benim ise senden başka sevdiğim yok" (Abasıyanık 2011: 225).

1.2. Öykü Sanatı

Türk edebiyatında Tanzimat Dönemi'nden itibaren okuyucunun merak unsurunu tetikleyen çatışma ve entrika yüklü iç içe geçmiş olaylar zincirinin ön plana alındığı öykü metinleri kaleme alınmıştır. Maupassant aracılığıyla gelişen olay öykücülüğü edebiyatımızda Ömer Seyfettin ile zirveye çıktıktan sonra Halide Edip Adivar, Reşat Nuri Güntekin, Yakup Kadri Karaosmanoğlu ve Refik Halit Karay gibi yazarlarla pek çok başarılı örnek verir. Çehov'un dünyaya kazandırdığı durum ve anlara odaklanan durum öykücülüğü ise Memduh Şevket Esendal aracılığıyla ilk örneklerini verdikten sonra Sait Faik Abasıyanık ile batılı örneklerle yarışacak seviyeye ulaşır. Büyük ve olağanüstü kahramanlar yerine sıradan insanların günlük yaşamlarında incir çekirdeğini doldurmayacak önemsiz olaylar bulunduğu bilincinde olan yazar öykülerinde incir çekirdeğini doldurmayacak küçüklükte olay ve durumları ele alır. Lüzumsuz Adam kitabının "Birahanedeki Adam" başlıklı öyküsünde bira içen bir adamı gözlemleyerek çeşitli tahminlerde bulunan anlatıcı yazar "Ben hikâyeciyim diye sizden ayrı şeyler düşünecek değilim (...) Sakın benden büyük vakalar beklemeyin, n'olur?" (1948: 25) diyerek okuyucularına seslenir. Büyük vakaların adamı olmayıp yalnızca insanın kendisiyle ilgilenen Sait Faik öykülerinde olduğu gibi mektuplarında da bu düşüncesini tekrarlamıştır.

Sait Faik küçük insanların öykücüsüdür; onun öykülerinde büyük hükümdarlar veya zengin iş adamlar yerine balıkçı, yazar, çiftçi, öğrenci veya işsiz gibi sıradan küçük insanlar karşımıza çıkar. Sıradan

öykü kişilerinin fiziksel ve ruhsal özellikleri de sıradandır. Heyecanlı ve endişeli bir ruh hâline öykülerine yansıtılmaya çalışan Sait Faik abartılı betimlemelerde kaçınarak öykü kişilerini çoğu zaman sakin ruh hali içinde gösterir. 2 Mart 1951 tarihli “Sevgili kardeşim” hitaplı Samet Ağaoğlu’na gönderdiği mektupta Paris’te kendisine siroz başlangıcı teşhisi koyulduğunda hissettiği endişenin öykü kişilerinde bulunmadığından söz eder. Onun öykü kişilerinde bulunmayan ruhsal çalkantılar Samet Ağaoğlu’nun öykülerinde bulunur; “Otele döndükten yarım saat sonra beni bir ruhi paniktir almaz mı... Benim hikâyelerin kahramanlarında bu hallere pek tesadüf edilmez. Seninkilerde bol bol vardır” (Abasıyanık 2011: 74).

Bir insanın tek bir yönünü değil geniş bir açıyla bütün yönlerini anlatmaya çalışan Sait Faik, Uyguner’in “Çorumlu Okurlara Mektup” (1993: 150) başlığıyla sunduğu, Sönmez’in kime yazıldığı belli olmadığı dipnotunu eklediği mektubunda öykücülük anlayışını açıkça ortaya koymuştur. Yazar mektubunda tek bir cepheden göremediği insanın olaylardan bağımsız şekilde yalnızca kendisiyle ilgilendiğini dile getirir; “Ama daha çok insanın kendisi beni ilgilendiriyor. Hareketi, konuşuşu, düşüncesini, yürüyüşü, hatta vaka sezgisiyle insanın kendisi (...) bence bu olayın fazla bir kıymeti yok” (Abasıyanık 2011: 104).

Olaylardan ziyade insana önem veren Sait Faik öykülerinde özellikle küçük bir olayın insan yaşamı üzerindeki yarattığı etkiyi anlatmayı amaçlar. Sait Faik aynı mektubunda öykü sonlarından da söz etmiştir. Bir başlangıcı, merak unsurunu tetikleyici bir düğümü ve keskin bir sonuca bağlanan çözümle geleneksel öykü anlayışını reddeden yazar öykülerinde düzenli bir olay örgüsü çizgisi takip etmez. Öykülerinde özellikle keskin ve vurucu sonlardan bilinçli şekilde kaçınan Sait Faik edebi modernizmin getirdiği açık uçlu son / açık son gibi terimlerle ifade edilen son tekniğini tercih eder. Olay öykülerinde gözlemlenen kavuşma, ayrılık, ölüm gibi keskin bitişli sonlar yerine gerçek yaşamdaki sıradanlığı tercih eder; “Benim hikâyelerimin kahramanlarını öldükleri zaman bile yaşamaya devam eder gibi öldürmek isterim. İnsanları yaşarlarken yakalayabiliyorsam ne âlâ. Sonuçlu şeyleri sevmiyorum da onun için böyle yazıyorum” (Abasıyanık 2011: 104). Pek çok yazarın daha önce defalarca yaptığı gibi öyküyü intihar, ayrılık veya ölümle bitirmek olağandır ancak keskin sonuçlardan hoşlanmayan Sait Faik öyküsünü daha farklı sonlandırmak istediği için genç kızı cam kenarında yağmuru izleyip çocuk şarkısı söylerken kurgular. Okuyucu öyküyü okumayı bitirdiğinde, yazarın arzuladığı gibi genç kızın şarkı söylemeye devam ettiğini düşünür.

Sait Faik’in Türk öykücülüğünde özgün bir konuma ulaşmasını sağlayan unsurların başında şiirsel üslubu gelir. Öykülerinde gerçeküstü bağdaştırmalar, kısa ve devrik cümleler kullanarak kelimelere farklı çağrışımlar yükleyerek imge dünyası yaratan öykücü içten, ince ve akıcı diliyle şiirselliğe kapı aralar. Öykünün yanı sıra şiirle de ilgilenmiş olan Sait Faik kaleme aldığı şiirlerinden bazı parçaları Yaşar Nabi’ye gönderirken şiirlerini nasıl yazdığından bahseder; “(...) her heveskâr gibi, ben de içimde bir ihtilal varmış gibi yazı yazdım... Bugün size gönderdiğim şu yazılar da o günlerin atılmayan, yırtılmayan mahsulü (Abasıyanık 2011: 87). Sait Faik aynı mektubun devamında dergilerde

yayımlanmasını arzuladığı şiirleriyle ilgili çekinceleri olduğunu hissettirir; şiire ihtiyatla yaklaşarak şairlik yönünden emin olamaz (Asa 2004: 226). Sait Faik'in edebi yaşamıyla ilgili öykülerinde şiirsellik, şiirlerinde ise öyküsellik olduğu görüşü sıklıkla tekrarlanmıştır. Yazar bir okuyucusunun gönderdiği bir mektubu cevaplandırırken öykülerinde şiir kokusu bulunduğu görüşünü şöyle açıklar; “Hikâyelerimde şiir kokusu var diyorsunuz. Bir iki tane de şiir yazdım. İçinde hikâye kokusu var dediler. Demek ki ben ne bir hikâyeciyim ne de bir şair. İkisi ortası acayip bir şey” (Abasıyanık 2011: 103).

Sait Faik'in öykülerinde bağdaştırma, çağrışım, kısa ve devrik cümleler kullanması şiir türüyle ilişkilendirilir ancak bu unsurların yalnızca şiir türüne özgü olmadığı unutulmamalıdır. Sait Faik'in şiiri öykü kalıbı içine döktüğü, bir öykücünden çok bir şair olduğu, öyküyü şiir gibi kurduğu, şiirin öyküsünü yazdığı edebiyat çevrelerince sıkça tekrar edilmiştir. Yazar özellikle Alemdağ'da Var Bir Yılan kitabındaki modern kısa öykü örnekleriyle birlikte 1950 kuşağı öykücülerinin yanı sıra İkinci Yeni şairlerini de etkilemiştir (Demircan 2015: 37-38). Sait Faik mektubunun devamında öykülerinin şiire, şiirlerinin de öyküye benzediği eleştirilerini dikkate alarak şiir gibi öykü yazmayı tercih ettiğini dile getirir; “Ben de hikâye gibi şiir yazacağım yerde şiir gibi hikâyeyi eğer hakikaten öyle ise tercih ettim” (Abasıyanık 2011: 103).

Edebiyata şiir yazarak başlayan ve öykülerinde şiir kokusu bulunan Sait Faik'in bir şairle arkadaşlık kurması şaşırtıcı değildir. Sait Faik Cumhuriyet Dönemi Türk şiirinin önemli isimlerinden biri olan Orhan Veli ile yakın arkadaştır. İkisinin arkadaşlığı birbirlerine gönderdikleri mektuplar aracılığıyla açıkça ortaya koyulur. Orhan Veli, Ankara – 29 Şubat 1941 tarihli “Aziz ve Kıymetli Dostum Sait Faik” hitaplı mektubunda Sait Faik'ten “Aleko” başlıklı bir şiirini göndermesini isterken şiirin kendisi için öneminden bahseder. Orhan Veli, Sait Faik'in şiirlerine çok değer vermektedir; “Bana Aleko şiirini göndermeni istiyorum. Bir Aleko şiiri için de dünyanın zahmetine girilir mi? deme. Benim için ehemmiyeti büyük” (Abasıyanık 2011: 155). Sait Faik ise 14 Mart 1941 tarihini taşıyan “Sevgili kardeşim” hitaplı Orhan Veli'ye yazdığı mektubunda, Aleko şiirini Semaver kitabının kapağına ekleyerek gönderdiğini belirtir. Yazar günlerini nasıl geçirdiğini anlattıktan sonra mektubunu şiir isteyerek tamamlar; “(...) o fevkalade şiirlerini ara sıra bir iki satırla beraber gönderirsen ihya edersin kardeşim” (Abasıyanık 2011: 67). Sait Faik'in Şimdi Sevişme Vakti kitabına dâhil edilmeyen “Aleko” başlıklı şiiri eski İstanbul meyhanecilerinden Aleko için yazıldığı tahmin edilmektedir.

Sait Faik'in öykü kişilerini canlı ve gerçekçi çizmesi, çoğu zaman gerçek yaşamdaki kişilerle benzerlik ilişkisi kurulmasına yol açar; öykü kişileri ile yazarın çevresindeki gerçek kişiler eşleştirilmeye çalışılır. Sait Faik ise farklı mektuplarında bu bakış açısına açıkça karşı çıkar. Yazar Aleksandra Hanım'a yazdığı tarihsiz mektubunda yeni yayımladığı kitabındaki öykü kişisi ile Aleksandra'nın birbirine benzediği görüşlerini reddeder. Ona göre Aleksandra Hanım ile Havada Bulut öyküsünün başkişisi Yorgiya arasında hiçbir ilişki yoktur. Yazar kitabı okuyanların böyle bir çıkarımda bulunmamaları için bu mektubu yazdığını belirterek okuyucularını uyarır; “İşte

okuyucularım, şu kitabı da ortaya atarken şu adam sensin, şu kızcağız da senin dostun kimdir demesinler, diye bunları yazıyorum. (...) Çok sevgili Matmazel A, ne sen buradaki Yorgiya'sın ne de ben o hikâyeleri yazan adamın hayatını bizzat tamamı tamamına yaşadım” (Abasıyanık 2011: 108).

Sait Faik mektubunda her ne kadar Aleksandra Hanım ile öykü Yorgiya arasında bir ilişki olduğunu inkâr etse de iki kişi arasında çeşitli benzerlikler söz konusudur. Yazarın Yorgiya karakterini fırtınalı bir aşk yaşadığı Aleksandra'yı ilham alarak yarattığı olasıdır ancak aynı kişi olduklarını söylemek yanlıştır (Çakır 2020: 153). Sait Faik'in öykü kişileriyle gerçek kişiler arasındaki benzerlik yalnızca Aleksandra Hanım ile Yorgiya ile sınırlı değildir. Yazarın birçok öyküsünde özellikle anlatıcı başkişi olarak kendisinin yer aldığı bilinen bir gerçektir. Aslında Sait Faik için öykülerinde her ne anlatıyorsa kendisini anlatıyor denebilir; öykülerdeki denizlerden balıklara, Adalar'dan İstanbul'a kadar hemen her şey Sait Faik'ten bir parça taşımaktadır. Öykülerinde insanları, hayvanları, doğayı, dünyayı olduğu gibi değil kendi gözünden nasıl görüyorsa, nasıl düşünüyorsa öyle anlatır (Binyazar 2018: 98).

Sait Faik aynı mektubun devamında Reşat Ekrem'in ansiklopedisinden söz açarak kendi öyküsüyle karşılaştırır. Ona göre Reşat Ekrem'in İstanbul Ansiklopedisi (1944) çalışmasında kendisiyle ilgili söyledikleri o kadar yanlıştır ki öykü kitabı yanında daha gerçekçi kalmaktadır. Havada Bulut kitabı ansiklopediye kıyasla yazarla ilgili daha fazla bilgi barındırır; “Ben bu kitapta bulunduğum kadar bile Reşat Ekrem'in ansiklopedisinde yokum” (Abasıyanık 2011: 108). Ansiklopedisinin ilk baskısındaki “Abasıyanık, Sait Faik” maddesinde Sait Faik'in cinsel yöneliminden bahseden Reşat Ekrem yazarın gönderdiği mektuplar aracılığıyla dile getirdiği tepkilerin ardından madde üzerinde değişikliğe gitmiştir.

Sait Faik, Aleksandra Hanım'ın yanı sıra Nevin Hanım'a yazdığı mektubunda da aynı konuyu tekrar ele alır. Uyguner'in “N'ye Mektup” (1993: 162) başlığıyla ele aldığı Sönmez'in ise başlık kullanmadan dipnotunda giriş sayfasının eksik olduğunu belirttiği tarihsiz mektupta yazar “N. Hanım” ve “N.U. Hanım” hitaplarıyla seslendiği Nevin Seval'e öykü kişileri ile gerçek kişiler arasındaki ilişkiden bahseder; “N. Hanım, şu hitabımda bahsi geçecek adamı benimle karıştıracaklar. Ben, bundan korkmuyorum. Bu, her yazıcının başına gelecek şey (...) Belki benim, belki değilim” (Abasıyanık 2011: 116). Sait Faik öykü yazarı ile öykü kişileri arasında ilgi kurmanın normal olduğunun bilinciyle *Havada Bulut* kitabındaki erkek kahramanın kendisine benzetilmesini olağan karşılar ancak onu asıl rahatsız eden öyküdeki hafifmeşrep olan kadın kahramanının Aleksandra Hanım'a benzetilmesidir. Önceki mektubunda Aleksandra ismini hiç kullanmayan yazar bu mektubunda “Matmazel A.” hitabını tercih eder. Ona göre *Havada Bulut* kitabındaki kadın ve Aleksandra Hanım yalnızca onunla arkadaş olmaları ile fakir mahallede oturmaları yönleriyle birbirlerine benzemektedir; birkaç benzerliğe rağmen ne kendisi ne de arkadaşı Matmazel A. öyküde bütünüyle yer almaz.

1.3. Öyküleri

Sait Faik'in mektupları öyküleri ve öykülerinin yayımlanma süreçleriyle ilgili önemli bilgiler barındırır. Yazarın kaleme aldığı mektupların çoğu, özellikle de Yaşar Nabi Nayır'a gönderilenler öykülerin yayımlanma aşamasında karşılaşılan sorunlarla ilgilidir; öykülerinin basım sırasında geçirdiği değişikliği veya basılmamasının sebeplerini mektuplarında sıklıkla dile getirmiştir (Kavaz 1990: 317). Sait Faik, 4 Kânunusani 1936 tarihli "Çok aziz kardeşim" hitaplı Yaşar Nabi'ye yazdığı mektubunda *Yücel* dergisinde basılması için gönderdiği "Stelyanos Hrisopulos" başlıklı öyküsünün kozmopolit bulunduğu gerekçesiyle yayımlanmadığını anlattıktan sonra mutlaka *Varlık* dergisinde basılmasını talep eder (Abasıyanık 2011: 62). Sait Faik'in mektupları aracılığıyla öykü yayımlama sürecinde özellikle soyadı ve öykü başlıklarıyla ilgili çeşitli sorunlarla uğraştığı tespit edilir. Sait Faik 6 Mayıs 1936 tarihli "Aziz kardeşim" hitaplı Yaşar Nabi'ye gönderdiği mektubunda *Semaver* başlığını koyduğu öykü kitabının içinde birçok yanlışla çıkmak üzere olduğunu haber verdikten sonra soyadının Necip Fazıl tarafından Adalı şeklinde yazıldığından söz eder. Yazar, Yaşar Nabi'den soyadını dergiye Abasıyanık şeklinde eklemesi rica eder; "Sonra benim soyadımı Necip Fazıl Bey Adalı koymuş. Belki güzel bir ad, fakat aile ismimizi soyadı aldığımız için siz şayet koyarsanız Sait Faik Abasıyanık deyiniz" (Abasıyanık 2011: 66).

Sait Faik, "Kardeşim Yaşar" hitaplı Yaşar Nabi'ye gönderdiği tarihsiz mektubunun "Hamiş" başlıklı notunda da *Ağaç* dergisinde yayımlanan bir öyküsünde soyadının Adalı olarak yazılmasından duyduğunu üzüntüyü dile getirir. Sönmez, mektubun dipnotunda bahsedilen öykünün *Ağaç* dergisinin 21 Mart-4 Nisan 1936 tarihli sayısında yayımlanan "Kalorifer ve Bahar" başlıklı öykü olduğunu belirtir (Abasıyanık 2011: 85). Sait Faik, "*Yenilikler* mecmuasında dostum Fahir Onger'e" hitaplı, Cumhuriyet Dönemi edebiyat eleştirmenlerinden biri olan Fahir Onger'e gönderdiği tarihsiz mektubunda *Büyük Doğu* dergisine gönderdiği "Mürvet" başlıklı öyküsünün farklı bir başlıkla yayınlandığını anlatır. Öykünün başlığını değiştirilmiş, kadın başkişisi erkeğe dönüştürülmüş, sonuç bölümü de farklılaştırılmıştır:

Bu hikâye benim yazdığım hikâye ama önce ismi değişmiş, "Mürvet" iken "Şopar Hüseyin" olmuş. Haydi diyelim ki 'Mürvet' bir ameliyat geçirdi, erkek oldu (...) Bir de hikâyenin sonu vardı. O son, hikâyeye o kadar lâzımdı ki *Büyük Doğu*'daki Şopar Hüseyin hikâyesiyle benim asıl hikâyem arasında korkunç fark hemen göze çarpıyor (Abasıyanık 2011: 90).

Sait Faik aynı mektubunun devamında öykünün aslının Fahir Onger'un *Yenilik* dergisinde yayınlamasını ve dergi aracılığıyla *Büyük Doğu*'ya kınama iletmesini rica eder. Uyguner'in 1946 yılını (1992: 216) verdiği mektubun muhtemel yazılış tarihi için Sönmez, 11 Ocak 1946 tarihinden kısa bir süre sonrası dipnotunu ekler (Abasıyanık 2011: 91). Sait Faik farklı mektuplarında öykülerinin yayımlanma süreçlerinde en çok Necip Fazıl Kısakürek ile *Büyük Doğu* dergisiyle sorun yaşamıştır. *Büyük Doğu* dergisi yazarın soyadı Adalı şeklinde yazmış, "Kovada Bulut" öyküsünü ise "Havada

Bulut” başlığıyla yayımlamıştır (Üstün 2023: 210). Sait Faik, Uyguner’in çalışmasında “Kitap İçin Mektup” başlığıyla sunulan, Sönmez’in ise herhangi bir başlık kullanmadan “Aleksandra’ya yazıldığı tahmin edilen” dipnotunu eklediği mektubunda *Büyük Doğu* dergisinden söz açar. Yazar derginin hiçbir satırını okumadığı halde öyküsünü orada yayımlatmış olmasının sebebini başkaldıracı bir ruha sahip olmasıyla açıklar. Adını vermediği ancak “Havada Bulut” olduğu tahmin edilen öyküsünü *Büyük Doğu* dergisine sattığı için çok pişman olan yazar şunları söyler; “Dostlarımdan pek çoğu bana bu yazıları oraya verdiğim için haklı olarak serzeniş ettiler. Ben bin defa pişman oldum (...) Adeta yüz liraya satın aldığı yazım değişmiş benim” (Abasıyanık 2011: 108).

Sait Faik’in yazdığı mektupların yanı sıra ona gönderilen mektuplarda da öykülerinin yayınlanma sürecinde yaşananlara yer verilir. *Karganı Bağışla* kitabının “Sait Faik’e Gönderilen Mektuplar, Kartlar ve Davetiyeler” başlıklı ikinci bölümünde 21 Ekim 1940 tarihli “Sevgili Kardeşim Sait” hitabını taşıyan Avukat Fuat Ömer Keskinoglu tarafından gönderilen mektupta adı verilmeyen bir öyküsünden dolayı hakkında dava açılan Sait Faik’e neler yapması gerektiğiyle ilgili teskin edici bilgiler verir; “Orada ifadeni alırlarsa, yazıda halkı askerlikten soğutacak bir olmadığını tafsilatıyla izahat vererek anlat. Merak edilecek bir şey yok” (Abasıyanık 2011: 149).

Kurun gazetesinde (1937) yayımlandıktan sonra *Varlık* dergisinde (1940) tekrar basılan “Çelme” başlıklı öykü halkı askerlikten soğuttuğu gerekçesiyle askeri mahkemeye verilir. Yazar mahkemeden beraat etmesine rağmen büyük bir endişe ve korku yaşadığı için bir süre herhangi bir öykü yayınlamamıştır (Kavaz 1990: 35). Sait Faik’in “Çelme” öyküsüyle ilgili Orhan Veli’nin de bir mektubu vardır. Orhan Veli, Ankara – 29 Şubat 1941 tarihli “Aziz ve Kıymetli Dostum Sait Faik” hitabını taşıyan mektubunda dava açılmasına sinirlendiği “Çelme” öyküsünü çok beğendiğini dile getirir; “Çelme hikâyesini buldum ve okudum ve başına bu işi açanlara küftettim. Harika hikâye azizim” (Abasıyanık 2011: 155). Sönmez dipnotunda mektubun tarihinin yanlış olduğunu belirtir.

Sait Faik’e gönderilen mektuplardan *Medar-ı Maişet Motoru* kitabının yayım süreciyle ilgili de sorun olduğu tespit edilir. Ankara Radyoevi’nden Orhan Borar, Ankara 7 Temmuz 1947 tarihli “Beyim” hitaplı mektubunda çok beğendiği *Medar-ı Maişet Motoru* kitabının toplatıldığından söz eder; “Sonra bir aralık Medar-ı Maişet Motoru elime geçti. Öylesine beğendim ki (...) O aralık sizin bu kitabı toplatmışlar” (Abasıyanık 2011: 157). 1944 yılında Yokuş Kitabevi’nden basılan *Medar-ı Maişet Motoru* hakkında toplatılma kararı çıkar ancak kitabın neden toplatıldığıyla ilgili bir kayıt yoktur. Sait Faik kendisiyle yapılan bir ankette kitabın mahkeme verilmesinin sebebini hayata iyimser bakmamak şeklinde açıklamıştır (Üstün 2023: 175-176). İkinci baskısı (1952) ve üçüncü baskısında (1965) *Birtakım İnsanlar* başlığıyla yayımlanan kitap 1970 yılındaki dördüncü baskısından sonra tekrar *Medar-ı Maişet Motoru* başlığına kavuşur. Sait Faik’in öykü kitabı olarak nitelediği *Medar-ı Maişet Motoru* günümüzde roman türüne dâhil edilmiştir ancak kitabın romanın bütünlüklü yapısından yoksun olduğu unutulmamalıdır (Fethi Naci, 2008: 83).

SONUÇ

Ortaya çıktığı ilkçağlarda temel görevi bir konu veya olay hakkında nesnel bilgiler aktarmak olan mektup yüzyıllar içinde kâğıdın bulunması ve posta teşkilatlarının kurulması gibi gelişmelerle yaygınlaşarak daha öznel bir yapıya bürünür. İnsanlar duygu ve düşüncelerini, üzüntü ve özlemlerini mektuplar aracılığıyla kâğıda döker. Mektup din, dil, ırk ve meslek ayırt etmeksizin herkesin yazdığı bir tür olmakla beraber mesleği yazmak olan edebiyatçılar arasında ayrı bir önem arz eder. Şair ve yazarların aile ve arkadaşlarına gönderdiği özel mektupların yayımlanması, edebi görüşü ve eserleriyle ilgili birinci ağızdan önemli bilgilere ulaşmayı sağlar. Türk edebiyatında geçmişten günümüze değin pek çok şair ve yazar tarafından kullanılan mektup özellikle Cumhuriyet Dönemi'nde gelişim gösterir. Cumhuriyet Dönemi'nde birçok edebiyatçının ailesi, eşi/ sevgilisi ve arkadaşlarıyla mektuplaştığı tespit edilmiştir.

Sait Faik Abasıyanık'ın *Karganı Bağışla* başlığıyla yayımlanan mektupları yazarın öykücülüğüyle ilgili önemli bilgiler ihtiva etmektedir; kolay yazabilen bir yazar olmayan Sait Faik dönemin hâkim olan edebiyat anlayışından farklı öykü metinleri kaleme aldığı için başarılı bir öykücü olmadığı düşüncesi mektupları aracılığıyla sıklıkla tekrarlar. Sait Faik öykücülüğünün ilk kaynağı kaleme aldığı mektuplardır; öykülerinde büyük olaylar yerine sıradan ve basit olaylar ile küçük insanları tercih eden yazar keskin sonuçlu öykülerden hoşlanmadığını mektupları aracılığıyla açıklarken kahramanlarının öykü bittikten sonra da okuyucunun zihninde yaşamasını istediğini belirtir. Sait Faik öykülerinde kurguladığı kişilerin gerçek kişilerle bütünüyle aynı olmadığı mektuplarında sıklıkla tekrarlar. Yazarın öykülerinin şiir türüyle olan yakınlığı mektupları aracılığıyla vurgulanır; kaleme aldığı şiirlere pek güvenmeyen öykü gibi şiir yerine şiir gibi öykü yazmayı tercih eder. Sait Faik mektuplarında öykülerini yayımlama sürecinde farklı dergilerle yaşadığı sorunlara da yer verirken öykülerinin başlığı konusunda hassas olduğu gösterir.

Türk edebiyatında yüzyıllardır süregelen belirli bir öykü yazarı ve öykü türü kalıbı söz konusudur. Yazmaktan başka bir şey yapmak istemeyen, gününü kahvehanelerde balıkçılarla sohbet ederek geçiren Sait Faik alışılmış yazar kalıplarına uymaz. Onun düzenli bir olay örgüsü çizgisi takip etmeyen, incir çekirdeğini doldurmayacak küçük olaylar ile kısa anlara odaklanan öyküleri de alışılmış öykü kalıplarının dışındadır. Sait Faik'in kaleme aldığı mektuplar onun alışılmışın dışındaki öykü yazarlığı, öykü sanatı ve öyküleriyle ilgili önemli ipuçları barındırdığı için incelenmeye değerdir.

KAYNAKÇA

- Abasıyanık, S. F. (1948). *Lüzumsuz adam*. Varlık Yayınları.
- Abasıyanık, S. F. (1954). *Alemdağda var bir yılan*. Varlık Yayınları.
- Abasıyanık, S. F. (1988). *Bütün eserleri 10: açık hava oteli – konuşmalar – mektuplar*. (M. Uyguner, Haz.). Bilgi Yayınevi.
- Abasıyanık, S. F. (1993). *Bütün eserleri 14: sevgiliye mektup*. (M. Uyguner, Haz.). Bilgi Yayınevi.
- Abasıyanık, S. F. (1993). *Bütün eserleri 15: bitmemiş senfoni*. (M. Uyguner, Haz.). Bilgi Yayınevi.
- Abasıyanık, S.F. (2011). *Karganı bağışla*. (S. Sönmez, Haz.). Yapı Kredi Yayınları.
- Aktaş, Ş. (2005, 18-19 Ekim). Hikâyeciliğimizin bir dönüm noktasında Sait Faik. (M. M. Ergüzel, Haz.) *Ölümünün 50. Yılında Sait Faik'i Anma Günleri*, Sakarya, ss. 53-59.
- Alver, K. (2006). Mektubun sosyo-politiği üzerine bir deneme. *Hece Mektup Özel Sayısı*, 10(114/115/116), ss. 73-75.
- Asa, M. (2004). Sait Faik'te şiir ve şiirsel söylem. (S. Oğuzertem, Haz.) *Bir İnsanı Sevmek: Sait Faik Ölümünün 50. Yılında Sait Faik Sempozyumu*, Ankara, ss. 224-254.
- Aslan, C. (2007). *Sait Faik Abasıyanık'ın öykülerinde kurgu ve anlatım teknikleri*. [Doktora tezi, Ankara Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Ataç, N. (1954). Sait Faik Abasıyanık. *Türk Dili*, 33(3), ss.556.
- Binyazar, A. (2018). Sait Faik üzerine bir deneme. *Türk Dili Türk Öykücülüğü Özel Sayısı*, (286), ss. 94-103.
- Bozkurt, N. (2004). Mektup. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 29, ss. 13.
- Çakır, Ö. (2005). *Türk edebiyatında mektup*. [Doktora tezi, Gazi Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Çakır, D. (2020). Esere karışan hayatlar, hayata karışan eserler Sait Faik'in eserlerinde gerçeklikten kurmacaya aşk maceraları. *Dede Korkut Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 9(21), ss. 140-162.
- Demircan, Ö. (2015). *Sait Faik nasıl yazar?* Derin Yayınları.
- Donbay, A. (2011). Edebiyatımızda mektup türü ile ilgili başlıca çalışmalar. *Erdem*, (61), ss. 83-102
- Ergun, P. (1996). *Sait Faik Abasıyanık 90 yaşında*. Bilgi Yayınevi.
- Eroğlu, E. (2006). Cumhuriyet döneminde mektup. *Hece Mektup Özel Sayısı*, (114/115/116), ss. 67-72.
- Fethi Naci (2008). *Sait Faik hikâyeciliği*. Yapı Kredi Yayınları.

- Kahraman, A. (2022). *Modern Türk hikâyesi*. Büyüyen Ay Yayınları.
- Kaplan, E. (1999). *Bir edebi tür olarak mektup ve Türk edebiyatındaki yeri*. [Yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Kavaz, İ. (1990). *Sait Faik Abasıyanık – yazar ve eser*. [Doktora tezi, Fırat Üniversitesi]. YÖK Tez Merkezi.
- Kefeli, E. (2002). *Anlatım tekniği olarak mektup*. Kitabevi Yayınları.
- Nayır, Y. N. (1954). Sait Faik'in mektupları. *Varlık*, (411), ss. 6-7.
- Okay, M. O. (2006). Mektuba, mektuplaşmaya ve kartpostala dair. *Hece Mektup Özel Sayısı*, (114/115/116), ss. 30-36.
- Uyguner, M. (1983). *Sait Faik Abasıyanık*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Üstün, K. (2023). *Sait Faik Abasıyanık – meselesi kaleminde*. Türk Kültürüne Hizmet Vakfı Yayınları.